

ZBIÓR WIADOMOŚCI DO ANTROPOLOGII MUZEALNEJ

Nr 10 / 2023

ISSN 2391-6869

Czasopismo internetowe ZWAM — ZBIÓR WIADOMOŚCI DO ANTROPOLOGII MUZEALNEJ poświęcone zagadnieniom: muzeum, muzeologia, muzealnictwo, antropologia kulturowa, etnologia, etnografia, ukazujące się w ramach wydawnictw Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego

**POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
WROCŁAW-ŁÓDŹ 2023**

WYDAWCA

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze
ul. Fryderyka Joliot-Curie 12, 50-382 Wrocław
tel. 71 321 16 10, fax 71 321 16 14

RADA NAUKOWA

prof. dr hab. Jan Świąch (Uniwersytet Jagielloński) — Przewodniczący Rady
prof. dr hab. Michał Buchowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
dr Roman Chmelyk (Muzeum Historyczne we Lwowie)
prof. Amareswar Galla (International Institute for the Inclusive Museum — Kopenhaga)
prof. Barbara Glowczewski (Centre National de la Recherche Scientifique — Paryż)
dr Dalibor Mikulík (Lubovnianskie múzeum — hrad v Starej Lubovni)
prof. dr hab. Lech Mróz (prof. emeritus Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Jerzy Skrabania SVD (Kölner Hochschule für Katholische Theologie)

REDAKCJA

Katarzyna Barańska — redaktor naczelny
Damian Kasprzyk — sekretarz redakcji
Katarzyna Maniak — sekretarz redakcji
Beata Panek — redaktor językowy (język angielski)
Jan Barański — redaktor techniczny
Hubert Czachowski
Anna Nadolska-Styczyńska
Małgorzata Oleszkiewicz
Katarzyna Waszczyńska
Maria Wrońska-Friend

SKŁAD I ŁAMANIE

Aleksandra Kumaszką, eBooki.com.pl

PROJEKT GRAFICZNY LOGO PISMA

Patrycja Koszyk

Pierwotną wersją pisma „Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej”
jest wersja internetowa

© Copyright by Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Wrocław 2023

ISSN 2391-6869

ADRES REDAKCJI

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UŁ, pok. 229
ul. Lindleya 3/5, 90-131 Łódź
tel. 42 635 61 59, zwam@ptl.info.pl

KATARZYNA BARAŃSKA

(1961-2023)

**pomysłodawczyni i Redaktorka Naczelna
„Zbioru Wiadomości do Antropologii Muzealnej”**

Spis treści

Słowo od Redakcji	9
-----------------------------	---

ARTYKUŁY

Elżbieta Jodłowska <i>Pumacayán</i> , wirtualne „muzeum wody” na wolnym powietrzu jako przykład peruwiańskiego dziedzictwa narodowego	17
Małgorzata Oleszkiewicz Na etnograficznych ścieżkach i rozdrożach muzealnych. Garść refleksji z doświadczeń pracy kustosa w muzeum etnograficznym	45
Ilona Sawicka 50 lat tworzenia kolekcji rzeźb Romana Śledzia w Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie.	73
Anna Spólna „Opętani literaturą”. O społecznym i kulturotwórczym potencjale festiwalu literackiego współorganizowanego przez Muzeum Witolda Gombrowicza	87
Kinga Stabrawa-Powęska Rzeźbiarstwo solne jako przykład dziedzictwa górniczego Wieliczki	111

KSZTAŁCENIE W ZAKRESIE MUZEOLOGII I MUZEALNICTWA W INSTYTUTACH ETNOLOGII I ANTROPOLOGII KULTUROWEJ

Hubert Czachowski The Museum in Ethnography: Teaching Museology Within Anthropology and Ethnology	149
Anna Weronika Brzezińska From Museology to the Anthropology of Things. Training Personnel for Cultural Institutions in the Poznań Ethnological Centre	161
Stanisława Trebunia-Staszal Between Museum Theory and Practice: Museological Education Illustrated by the Ethnology Curriculum at the Jagiellonian University.	179
Katarzyna Waszczyńska The Presence and Absence of Museology Themes in the Educational Process of the Institute of Ethnology and Cultural Anthropology at the University of Warsaw	195
Wojciech Olszewski Toruń University Ethnology in Relation to Museology Education.	211
Damian Kasprzyk Teaching Museology, Understanding the Museum. On the Increased Need for Dialogue, Listening, and Observation (Voice From Łódź)	221

MUZEUM REAGUJĄCE

Olena Kozakewycz Muzea i sztuka w czasie wojny: nowe symbole, znaczenia, wyzwania. Doświadczenie Ukrainy	241
Halyna Kutaszczuk Muzea w miejscowości Werchowyna, jako przykład zachowania historii, tradycji i etnografii	279

Zofia Ozaist-Zgodzińska

Muzea w pandemii: jak wyzwanie #between_art_and_quarantine wpłynęło na funkcjonowanie sztuki dawnej w nowych mediach i w mediach społecznościowych . . . 289

Anna Smolińska

Wiktor Jan Brzeziński i jego rzeźba jako przykład nowej płaszczyzny sztuki nieprofesjonalnej 313

RECENZJE I SPRAWOZDANIA

Anna Nadolska-Styczyńska

Wrażenia z podróży na wschód. Rzecz o nowej wystawie stałej Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie 339

Iwona Zawidzka

Wystawa *Okna Pamięci. Żydowska społeczność Bochni* w muzeum bocheńskim . . . 353

Małgorzata Kunecka

Wszyscy byliśmy dziećmi. Sprawozdanie z realizacji wystawy *Dzieciństwo* prezentowanej w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie. 361

Katarzyna Maniak

Współistnienie. O wystawie stałej w Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczym Niemców w Polsce 367

Hubert Czachowski

Recenzja: *Krytyczne studia nad dziedzictwem. Pojęcia, metody, teorie i perspektywy*, redakcja naukowa Monika Stobiecka, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2023, ss. 420 373

Alicja Soćko-Mucha

Konferencja naukowa *Etnografia w muzeum. Idee, drogi, tropy* (Ciechanowiec, 20–21 kwietnia 2023 roku) 377

Olga Kosińska

Tajemniczy klient wchodzi do muzeum. Badania „Dostępność krakowskich muzeów dla młodych obcokrajowców” 385

Anna Michalska

Przeszłość dla przyszłości. Wskazówki na temat audiowizualnej rejestracji historii mówionej na przykładzie Muzeum Kinematografii w Łodzi 399

Olga Budzan, Marta Derejczyk, Arkadiusz Jełowicki, Mariola Tymochowicz

Konkurs PTL – Nagroda im. Antoniego Kaliny w kategorii wystaw. Edycja 2023 r. . . 405

Krzysztof Snarski

...w sztuce ludowej. Spotkania muzealne z Profesorem Marianem Pokropkiem. . . 409

Noty o autorach 419

Lista recenzentów 427

Contents

From Editors	9
------------------------	---

ARTICLES

Elżbieta Jodłowska <i>Pumacayán</i> , a virtual open-air „water museum” as an example of Peruvian national heritage	17
Małgorzata Oleszkiewicz On ethnographic tracks and museum crossroads. A handful of reflections from the experience of ethnographic museum curator	45
Ilona Sawicka Fifty years of creating Roman Śledź sculptures’ collection in Wiktor Ambroziewicz Chełm Region Museum in Chełm.	73
Anna Spólna ‘Possessed with Literature’. On the social and culture-forming potential of the literary festival co-organised by the Witold Gombrowicz Museum.	87
Kinga Stabrawa-Powęska Salt sculpture as an example of mining heritage in Wieliczka	111

EDUCATION IN MUSEOLOGY IN INSTITUTES OF ETHNOLOGY AND CULTURAL ANTHROPOLOGY

Hubert Czachowski The Museum in Ethnography: Teaching Museology Within Anthropology and Ethnology	149
Anna Weronika Brzezińska From Museology to the Anthropology of Things. Training Personnel for Cultural Institutions in the Poznań Ethnological Centre	161
Stanisława Trebunia-Staszal Between Museum Theory and Practice: Museological Education Illustrated by the Ethnology Curriculum at the Jagiellonian University.	179
Katarzyna Waszczyńska The Presence and Absence of Museology Themes in the Educational Process of the Institute of Ethnology and Cultural Anthropology at the University of Warsaw	195
Wojciech Olszewski Toruń University Ethnology in Relation to Museology Education.	211
Damian Kasprzyk Teaching Museology, Understanding the Museum. On the Increased Need for Dialogue, Listening, and Observation (Voice From Łódź)	221

REACTING MUSEUM

Olena Kozakewycz Museums and art during the war: new symbols, meanings, challenges. The experience of Ukraine	241
Halyna Kutaszczuk Museums of the town of Verkhovyna, as an example of preserving history, tradition and ethnography	279

Zofia Ozaist-Zgodzińska

Museums in the pandemic: how the challenge #between_art_and_quarantine affected the way old art operates in new media and social media 289

Anna Smolińska

Wiktor Jan Brzeziński and his sculpture as an example of new ground of amateur art 313

REVIEWS AND REPORTS

Anna Nadolska-Styczyńska

Journeys to the East – experiences and impressions. About a new permanent exhibition in the Asia and Pacific Museum in Warsaw 339

Iwona Zawidzka

Exhibition *Windows of Memory. Jewish Community of Bochnia* in Stanisław Fisher Museum in Bochnia 353

Małgorzata Kunecka

All of us were children. An account of the exhibition entitled *Childhood* staged in the State Ethnographic Museum in Warsaw 361

Katarzyna Maniak

Coexistence. About a permanent exhibition in The Centre for Documents- Exhibitions Concerning the Germans in Poland 367

Hubert Czachowski

Review: *Critical studies of heritage. Concepts, methods, theories and perspectives*, scientific editing by Monika Stobiecka, University of Warsaw Publishers, Warsaw 2023, pp. 420. 373

Alicja Soćko-Mucha

Academic conference *Ethnography in museum. Ideas, ways ,clues* (Ciechanowiec, 20-21 April, 2023). 377

Olga Kosińska

A mysterious client enters a museum. Research: “Accessibility of Kraków museums for foreigners” 385

Anna Michalska

The past for the future. Advice concerning audio-visual registration of spoken history on the example of Cinematography Museum in Łódź 399

Olga Budzan, Marta Derejczyk, Arkadiusz Jełowicki, Mariola Tymochowicz

PLT Competition – Antoni Kalina Award in the category of exhibitions. 2023 edition 405

Krzysztof Snarski

.... in folk art. Museum meetings with prof. Marian Pokropek 409

Authors Information 419

List of Reviewers 427

Słowo od Redakcji

Od ukazania się pierwszego numeru „Zbioru Wiadomości do Antropologii Muzealnej” teksty odredakcyjne wychodziły spod pióra Kasi Barańskiej. „Wstępniaki” Jej autorstwa nie tylko zachęcały do zapoznania się z materiałami zamieszczonymi na kolejnych stronach, ale zawierały też konsekwentny postulat głębokiego namysłu nad ideą muzeum etnograficznego oraz przekonanie o wyjątkowej roli i potrzebie refleksji muzeologicznej w ramach etnologii i antropologii kulturowej.

Tom, który oddajemy do rąk czytelnika, również miał zawierać tekst wprowadzający autorstwa Kasi. Nie wyobrażaliśmy sobie tego inaczej. Nikt z Jej redakcyjnych koleżanek i kolegów nie był gotowy, aby samodzielnie wypełnić to miejsce. Postanowiliśmy w związku z tym napisać wspólnie tekst o Niej, o tym jak pamiętamy Kasię jako założycielkę i redaktorkę ZWAM – czasopisma, które ukazuje się nadal, gdyż staraniem pomysłodawczyni otrzymało solidny fundament ideowo-teoretyczny oraz otulinę ofiarnego grona autorów, czytelników i przyjaciół.

Pamiętamy pierwsze rozmowy o czasopiśmie, poprzedzone dyskusjami o tworzeniu sekcji muzeologicznej Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, toczone w najdziwniejszych miejscach (od kawiarni i pizzerii po aule i korytarze uniwersyteckie), odbywane przy okazji obrad Walnych Zjazdów Delegatów PTL, czy licznych przecież konferencji o tematyce muzeologicznej, na których spotykaliśmy się systematycznie od wielu lat. Latem 2012 roku spotkaliśmy się w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, podejmowani przez Profesor

Zofię Sokolewicz. Kasia, Ewa Klekot, Anna Nadolska-Styczyńska, Hubert Czachowski, Damian Kasprzyk (tych spotkań w różnych konfiguracjach osobowych było kilka). Rozmawialiśmy o planach nowego czasopisma. Kasia przedstawiła jego wizję, którą później znakomicie sformułowała w pierwszym *Słowie od Redakcji*.

10 lat współpracy zespołu redakcyjnego to dziesiątki zebrań, setki decyzji, tysiące maili, 200 opublikowanych tekstów, 70 punktów na liście ministerialnej i... bezustanna troska i aktywność Redaktor Naczelnej, aby czasopismo był dobre, rzetelne, ciekawe. Szczególnie zależało Jej na dwóch kwestiach. Po pierwsze, aby środowisko muzealne reagowało na to co dzieje się wokół – kryzys migracyjny, pandemia, nietolerancja, wojna (ZWAM starał się dokumentować działania muzeów w kontekście tych zjawisk, stąd pomysł na stały dział *Muzeum reagujące*). Po drugie, Kasia apelowała o permanentny kontakt i dialog między środowiskiem praktyków-muzealników i teoretyków-akademików. To były, jak sądzimy, kluczowe elementy Jej wizji antropologii muzealnej i muzeum etnograficznego w jego postulowanej odsłonie oraz główne wytyczne na temat kierunku, w którym ma się rozwijać ZWAM.

Była uważną czytelniczką i krytyczką wpływających do redakcji tekstów. Poszukiwała autorów, pamiętając przy każdym spotkaniu i konferencji o promocji ZWAM. Namawiała, tłumaczyła, że to nie punkty są najważniejsze – te przyjdą z czasem, ale trzeba stale pisać o tym, co w polskim (i nie tylko) muzealnictwie najważniejsze, choćby w ramach recenzji, informacji i omówień. Widziała potrzebę tłumaczenia na język polski tekstów pisanych w obcych językach. Jakże to odmienny, potrzebny i mądry sposób myślenia o roli czasopisma, choć stojący w opozycji do dominujących wytycznych systemowych obecnych w rodzimej nauce.

Kasia stanowiła naszą opokę. Doskonale wiedziała czego chce i miała gruntownie przemyślaną sprawę muzealnictwa etnograficznego. Jej dwie ważne książki: *Muzeum etnograficzne. Misje, struktury, strategie* (Kraków 2004) oraz *Muzeum w sieci znaczeń. Zarządzanie z perspektywy nauk humanistycznych* (Kraków 2013) są tego dowodem. Potrafiła być bardzo stanowcza, ale nie była dyktatorem..., wręcz przeciwnie. Słuchała pilnie wszystkich pomysłów i naciskała, żebyśmy jasno wyrażali swoje opinie i przejawiali inicjatywy. Mamy wrażenie, że skupiała się nad czymś zdaniem tym uważniej, im bardziej się z czymś nie zgadzała. Praca w redakcji

nie zawsze jest łatwa. Wielokrotnie się spieraliśmy, wielokrotnie brak nam było zapału (zwłaszcza gdy okazywało się, że obiecany tekst, na którym nam zależało, jednak nie powstanie). Kasia jednak zawsze dodawała zespołowi wsparcia i budziła nadzieję, a my czuliśmy się bezpiecznie mając taką osobę wśród nas. Stale mobilizowała do pracy, do większego zaangażowania. W mailach – korzystając z koloru, pogrubień czcionki i jej wielkości – rozdzielała zadania i... nie odpuszczała. Zdarzało się, że dzwoniła. W rozmowach tych nie ograniczała się jednak tylko do spraw ZWAM-u, ale chętnie poruszała wątki dotyczące codzienności – ceniliśmy to sobie. Naczelna była ciekawa, a wręcz głodna świata, wszystkiego co ją i nas otaczało.

Mamy pewność, że nie tylko nasze wąskie, redakcyjne grono korzystało z twórczej i integrującej aury jaką otaczała Kasię. Zawsze towarzyszyli jej znajomi, koledzy, przyjaciele. Miała wspaniałą umiejętność podtrzymywania relacji. Każde, nawet zawodowe spotkanie, wzbogacała atmosferą familiarności i zażyłości. Szczodrze dzieliła się wiedzą, inspirowała i dopingowała, wprowadzała twórczy ferment, rozsiewała pomysły, które kiełkowały dzięki jej energii.

Jedną z takich inicjatyw, było powołanie przy PTL Sekcji Muzeologicznej. To idea równoległa z pomysłem na ZWAM. Choć w pierwszej kolejności powstało czasopismo, Kasia zgromadziła wokół siebie grono wystarczająco liczne i zaangażowane, aby podźwignąć organizacyjnie oba przedsięwzięcia. Oddała prowadzenie Sekcji Muzeologicznej w inne ręce, jednak cały czas pozostawała *spiritus movens* wszystkich działań tego gremium – spotkań, seminariów, paneli podczas konferencji towarzyszących WZD PTL. Osobiście wygłaszała referaty, brała zawsze aktywny i mądry udział w dyskusjach. Podczas obrad Sekcji Muzeologicznej w ramach konferencji towarzyszącej WZD PTL w Przysusze w 2021 roku Kasia wygłosiła (*on-line*) referat wprowadzający do dyskusji p.t. *Muzeum miasta. Jakże powinny być jego powinności w odniesieniu do nowej definicji muzeum proponowanej przez ICOM*. Wskazała wówczas cały szereg nowych, ożywczych, ambitnych wątków, myśli i problemów do rozważenia. Podczas dyskusji, jaka się wywiązała, udało nam się ledwie dotknąć kilku z nich, reszta pozostała otwarta. Wszystkie poruszone wtedy przez nią zagadnienia stanowią dla nas wytyczne na przyszłość i z pewnością będziemy się starać do nich nawiązywać na łamach ZWAM.

Kasia nie unikała poruszania tematów niełatwych, prowadzenia dyskusji na łamach ZWAM, ale także miała świadomość potrzeby promowania polskich osiągnięć muzealnych. Żywiołowo reagowała na przejawy krótkowzroczności, głupoty i nieodpowiedzialnych decyzji muzealnych organizatorów i decydentów. Dawała temu wyraz w rozmaity sposób, także przez działania podejmowane w stowarzyszeniach naukowych, radach muzealnych itd.

Redakcja ZWAM, aktywność w Zarządzie Głównym i Sekcji Muzeologicznej PTL, to można by rzec – tytaniczna praca dla stowarzyszenia i jego agend. A przecież Jej „naturalnym środowiskiem” był Kraków. Tu głównie trzymała rękę na pulsie spraw naukowych, dydaktycznych, muzealnych, organizacyjnych, charytatywnych (bo wrażliwość na los innych była Jej znakiem rozpoznawczym). To cecha, która Ją znacząco wyróżniała. Nawet wtedy, gdy zdrowie i okoliczności nie pozwalały na kontynuowanie stałych, sprawdzonych działań, podejmowała nowe, kolejne zadania pomocowe, które realizowała wspólnie z przyjaciółmi. Była zdania, że wszelkie ludzkie kryzysy i wykluczenia wymagają reakcji i działań. Dokładała zatem te swoje cegiełki, wiedząc, że nawet najmniejsza pomoc, pomnożona przez kolejnych nieobojętnych, daje duże i wartościowe efekty. Miała też swój azyl w Muzeum Zespołu Zamkowego w Niedzicy. Kochała to miejsce, wracając tam często, prowadząc badania, pisząc o Muzeum i jego zbiorach.

Tak bardzo przyzwyczailiśmy się do tego, że Kasia wychodzi z kolejnych opresji zdrowotnych obronną ręką. Tak bardzo cieszyliśmy się, że znów słyszymy jej głos w telefonie, że możemy przeczytać list od Niej. Przesyłała pocztówki, książki i prosiła o nie. Korespondencja z Kasią oznaczała nie tylko wymianę informacji, ale także emocji, marzeń, refleksji (również filozoficznej natury) na rozmaite tematy. Kilkoro z nas prowadziło z Nią ożywioną korespondencję w formie papierowej, kontynuowaną prawie do końca. Wiedzieliśmy, że zмага się z ciężką chorobą. Ale wiedzieliśmy i widzieliśmy, że jest silna, że wiele u Niej chęci życia, nadziei, planów. Tak bardzo emanowała swoim uporem i wytrwałością, że nie myśleliśmy o dniu, który w końcu nadszedł.

Sposób w jaki Kasia budowała naszą dyscyplinę, a w jej ramach myśl muzeologiczną, nawiązywał do najlepszych wzorów i wzorców. Domeną najwybitniejszych było wszak organizowanie, sieciowanie, zaangażowanie

w realizację rozmaitych pomysłów. Wiązała się z tym – nie zawsze wdzięczna i mało spektakularna – funkcja „lokomotywy przedsięwzięcia”. Zapamiętamy ją jako niestrudzoną redaktorkę naczelną ZWAM: pełną energii, pomysłów i determinacji, która równocześnie potrafiła każdy tekst traktować ze starannością i uwagą, na którą zasługują myśli innego człowieka.

Jan Barański
Hubert Czachowski
Damian Kasprzyk
Ewa Klekot
Katarzyna Maniak
Anna Nadolska-Styczyńska
Małgorzata Oleszkiewicz
Beata Panek
Katarzyna Waszczyńska
Maria Wrońska-Friend

Noty o autorach

Anna Weronika Brzezińska – dr hab. prof. UAM, pracuje w Instytucie Antropologii i Etnologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Od 2019 roku prezeska Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Redaktorka naczelną serii PTL Atlas Polskich Strojów Ludowych, wiceprzewodnicząca Sekcji Stroju Ludowego przy Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Członkini redakcji czasopisma „Łódzkie Studia Etnograficzne”. Interesuje się zagadnieniami niematerialnego dziedzictwa kulturowego, edukacją regionalną oraz pamięcią społeczną i kulturową. Kontakt: awbrzez@amu.edu.pl.

Olga Budzan – ur. 1984 w Szczecinie. Ukończyła etnologię i antropologię kulturową na Uniwersytecie Wrocławskim oraz projektowanie tkanin na Gerrit Rietveld Academie w Amsterdamie. Członkini Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Na co dzień pracuje w Muzeum Etnograficznym we Wrocławiu. Od święta uczy haftu. Współpracowała m.in. z Wydawnictwem Krytyki Politycznej, Korporacją Ha!art oraz wydawnictwem Format. Rysuje to czego nie ma a chciałoby się, żeby było. Kontakt: olga.budzan@muzeumetnograficzne.pl.

Hubert Czachowski – etnolog i antropolog kultury, doktor nauk humanistycznych. Dyrektor Muzeum Etnograficznego w Toruniu, członek Rady ds. Niematerialnego Dziedzictwa w MKiDN i redakcji czasopisma „Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej”. Specjalista w Komitecie Nauk Etnologicznych PAN, w latach 2008-2023 członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Autor wielu wystaw i publikacji z zakresu religijności, antropologii wizualnej, sztuki, antropologii współczesności, muzealnictwa i historii etnologii. Kontakt: h.czachowski@etnomuzeum.pl.

Marta Derejczyk - etnolożka i serbistka, badaczka terenowa, edukatorka muzealna. Od 2008 r. zaangażowana w dokumentowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego Dolnego Śląska w ramach działań Fundacji Ważka i Muzeum Etnograficznego we Wrocławiu. Autorka i współautorka wystaw, publikacji, filmów etnograficznych oraz płyt z muzyką tradycyjną. Zajmuje się edukacją regionalną, archiwistyką społeczną, a także badaniem i zespołowym praktykowaniem pieśni w zespołach: KUST, Pieśni Odzyskane, Znajome Królika. Kontakt: m.derejczyk@muzeumetnograficzne.pl.

Arkadiusz Jełowicki – dr, kustosz dyplomowany w Muzeum Narodowym Rolnictwa w Szreniawie, badacz, dokumentalista, kurator wystaw o kulturze ludowej, autor, redaktor naukowy publikacji poświęconych kulturze tradycyjnej Wielkopolski m.in.: *Niematerialne dziedzictwo kulturowe wsi wielkopolskiej. Założenia, metodyka, cele* (wraz z A. W. Brzezińska, W. Mielewczyk, seria: „Atlas niematerialnego dziedzictwa kulturowego wsi wielkopolskiej”, Szreniawa 2015), *Pulteram - żywa tradycja w Wielkopolsce* (2017), *Muradyny, żandary, siwki - żywa tradycja w Wielkopolsce* (2018), *Podkoziółek, bery, cymper - żywa tradycja w Wielkopolsce* (2019), *Święty Marcin - żywa tradycja w Wielkopolsce* (2021), autor kilkudziesięciu map etnograficznych z obszaru Wielkopolski i Podkarpacia. Redaktor naczelny rocznika „Dziedzictwo Kulturowe Wsi”, autor lekcji muzealnych oraz koordynator warsztatów muzealnych dla dzieci i młodzieży. Kontakt: a.jelowicki@muzeum-szreniawa.pl.

Elżbieta Jodłowska – antropolożka, absolwentka Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego, stopień doktora uzyskała w IEiAK UJ (promotor dr hab. Marcin Brocki). Absolwentka Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych, Instytutu Amerykanistyki i Studiów Polonijnych, Zakładu Ameryki Łacińskiej, Specjalność: Ameryka Łacińska (Ameryka Łacińska, dyplom mgr 2014), absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Wydział Grafiki, mgr Sztuki (Grafika, dyplom mgr 1990). Zainteresowania badawcze: kultura ludów Quechua, ze szczególnym uwzględnieniem regionu Ancash (pn. Peru), antropologia świąt i synkretyzm religijny w Peru, folklor, mitologia, kosmowizja i mitologia ludów Quechua na tle tradycyjnego światopoglądu mieszkańców Ameryki Południowej. Autorka oraz współautorka artykułów na temat etnologii kultur ludowych Andów oraz bogatej dokumentacji fotograficznej i filmowej Peru. Jest współautorką (z Mirosławem Mąką) książki *Pishtaco. Fenomen*

symbolizacji traumy kulturowej w społecznościach andyjskich (Kraków 2016, Nomos) oraz artykułów naukowych w „Pracach Etnograficznych UJ” (w 2015 i 2016), w „Estudios Latinoamericanos” (2016) i „Indigenie” (2014/15, 2016), oraz innych czasopismach. Działa w Instytucie Kultury Latinoamerykańskiej w Krakowie, Polskim Towarzystwie Studiów Latinoamerykanistycznych (członek Zarządu) oraz w Polskim Towarzystwie Ludoznawczym (członek Zarządu). Kontakt: ela@ejm.pl.

Damian Kasprzyk – dr nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego, członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Towarzystwa Naukowego Płockiego. Zasiada w redakcjach czasopism: „Zeszyty Wiejskie” (UŁ) i „Zbiór Wiadomości do Antropologii Muzealnej” (PTL). Członek Rad Muzealnych przy Muzeum Wsi Radomskiej, Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi oraz Muzeum Zabawek i Zabawy w Kielcach. Zainteresowania badawcze: regiony i regionalizmy, zagadnienia tożsamości regionalnej, muzeologia. ORCID: 0000-0002-3588-3486. Kontakt: damian.kasprzyk@uni.lodz.pl.

Olga Kosińska – asystentka w Instytucie Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ. Absolwentka kulturoznawstwa (specjalizacja: porównawcze studia cywilizacji) oraz zarządzania kulturą i mediami (specjalizacja: zarządzanie kulturą). Jej zainteresowania badawcze skupiają się przede wszystkim wokół nieinstytucjonalnych obiegów kultury, a także cyfrowych działań marketingowych związanych z kulturą oraz aktywności wspólnot internetowych takich jak fandomy. ORCID 0000-0002-5356-2053. Kontakt: olga.kosinska@uj.edu.pl.

Olena Kozakewycz (Olena Kozakevych, Олена Козакевич) – doktor historii sztuki, etnolożka. Od marca 2022 roku pracownica Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie. W latach 2005-2022 pracownica naukowa Instytutu Etnologii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Od wielu lat zajmuje się strojem i tkaniną ludową z terenów współczesnej Ukrainy, kolekcjami muzealnymi, sztuką ludową Karpat Wschodnich, historią i teorią sztuki ludowej i tradycyjnej, historią zbiorów muzealnych i fotografii etnograficznych, edukacją artystyczno-przemysłową w Galicji dla kobiet w XIX i XX w., zdobnictwem. Autorka ponad 150 artykułów w czasopismach naukowych i wydawnictwach muzealnych, w monografiach pokonferencyjnych w kraju i za granicą. Brała udział w międzynarodowych projektach badawczych.

Współorganizatorka konferencji i wydarzeń naukowych. Redaktorka wydawnictw naukowych, m.in. książek *Lemkovia, Bojkovia, Rusini: dejiny, súčasnosť, kultúra materiálna a duchovná* (2016, 2018). ORCID ID: 0000-0002-8742-4337. Kontakt: kozakevych.olena@gmail.com, kozakevych@etnomuzeum.eu.

Małgorzata Kunecka – kustoszka w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie, gdzie opiekuje się Kolekcją Folkloru. Związana zawodowo z tą instytucją od 2006 roku. Etnolożka i muzealnica, absolwentka Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Podyplomowego Studium Muzealnictwa Instytutu Historii Sztuki UW. Autorka książki dla dzieci *Zwyczajne święteczne w Polsce*, współautorka katalogu zbiorów Państwowego Muzeum Etnograficznego pt. *Dzieciństwo*. Od 2011 roku redaguje stronę internetową www.strojeludowe.net. Jest członkinią Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Stowarzyszenia Pracownia Etnograficzna. Kontakt: malgorzata.kunecka@ethnomuseum.nazwa.pl.

Halyna Kutaszczuk – urodzona 6 lutego 1988 roku we wsi Krzyworównia (rejon wierchowiński, obwód iwanofrankiowski). Od 2007 roku pracuje jako starszy pracownik naukowy w Historyczno-Krajoznawczym Muzeum „Huculszczyzna” w Werchowynie. Należy do Organizacji pozarządowej Związek Artystów i Twórców Sztuki Dekoracyjnej i Stosowanej „Werchowszczyzna”. Zajmuje się haftem (wyszywanką) i tworzeniem biżuterii z bisteru (małych koralików). Kontakt: galya_kutashchuk@ukr.net.

Katarzyna Maniak – antropolożka kultury, adiunktka w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują dziedzictwo kulturowe i jego społeczne oddziaływanie oraz relacje pomiędzy antropologią i sztuką. Prowadzi badania skupione na pojęciu własności i antropologii pracy. Autorka kilkunastu publikacji naukowych poświęconych ww. tematyce oraz projektów wystawienniczych. Współautorka książki *Porządek rzeczy. Relacje z przedwojennymi przedmiotami na ziemiach zachodnich (przykład Wrocławia i Szczecina). Fotografie Łukasz Skąpski* (2023, wraz z Anną Kurpiel). ORCID: 0000-0001-5498-4621. Kontakt: katarzyna.maniak@uj.edu.pl.

Anna Michalska – kustosz w Muzeum Kinematografii w Łodzi. Współautorka książek *Łódzkie kina*. Od Gdyni do Tatr, *Nakręcone w Łodzi* oraz doktorantka wdrożeniowa na II roku studiów w Szkole Doktorskiej Nauk

Humanistycznego Uniwersytetu Łódzkiego, temat: *Archiwa historii mówionej w praktyce muzealnej*. ORCID: 0000-0002-9200-9197. Kontakt: anna.michalska@edu.uni.lodz.pl.

Anna Nadolska-Styczyńska – dr hab., etnolog, muzeolog, emerytowany profesor UMK. W latach 2015-2021 kierownik Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zainteresowania: muzealnictwo etnograficzne, etnologia obszarów pozaeuropejskich, historia polskiej etnologii, komunikacja międzykulturowa. W latach 1988-2003 prowadziła Dział Kultur Ludowych Krajów Pozaeuropejskich Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. W okresie 1989-2008 współpracowała z Katedrą Etnologii Uniwersytetu Łódzkiego (zajęcia zlecone). Autorka licznych wystaw poświęconych kulturom pozaeuropejskim, artykułów z zakresu historii polskiej etnologii o tematyce pozaeuropejskiej i muzealnictwa etnograficznego, a także książek: *Ludy zamorskich łądów. Kultury pozaeuropejskie a działania popularyzatorskie Ligi Morskiej i Kolonialnej*, PTL 2005 oraz *Pośród zabytków z odległych stron. Muzealnicy i polskie etnograficzne kolekcje pozaeuropejskie*, UMK, Toruń 2011. Redaktor i współredaktor czterech publikacji zbiorowych z zakresu etnologii. Członek Redakcji ZWAM. ORCID: 0000-0002-4242-0367. Kontakt: nadolska@umk.pl.

Małgorzata Oleszkiewicz – jest etnografem, autorką licznych artykułów i publikacji oraz wielu wystaw realizowanych w kraju i za granicą. W latach 1987-2022 była pracownikiem - kustoszem w Muzeum Etnograficznym im. Seweryna Udzieli w Krakowie. Zajmuje się m.in. kulturowymi i społecznymi aspektami obrzędów, wytworów rzemiosła i sztuki ludowej oraz problematyką muzeologiczną. Członkini Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Stowarzyszenia Muzealników Polskich oraz Międzynarodowej Rady Muzeów (ICOM). Kontakt: oleszki50@gmail.com.

Wojciech Olszewski – dr hab. prof. UMK w Toruniu absolwent etnografii (1981, UAM). Pracownik Muzeum Etnograficznym w Toruniu (1981-1987), od 1987 Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Współautor wszystkich programów studiów z zakresu etnologii i antropologii kulturowej na tej uczelni od roku 1998. Kontakt: wojol@umk.pl.

Zofia Ozaist-Zgodzińska – historyczka sztuki i literaturoznawczyni, zajmuje się edukacją muzealną i popularyzacją nauki. Bada, jak sposób przekazywania informacji wpływa na odbiorcę kultury w muzeach, w literaturze oraz w pamięci zbiorowej. Szuka najlepszych sposobów udostępniania sztuki dawnej i przekazywania wiedzy historycznej. Interesuje się głównie recepcją twórczości kobiet w oczach kolejnych pokoleń. Społeczniczka. ORCID 0000-0003-3295-3618. Kontakt: zofia.zgodzinska@gmail.com.

Ilona Sawicka – etnolożka, muzealniczka, absolwentka Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego, Podyplomowego Studium Muzealniczego UW, doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych i Sztuki UMCS, kustosz w Dziale Etnografii Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie. Kuratorka licznych wystaw dotyczących tradycyjnej i współczesnej sztuki ludowej regionu chełmskiego, koordynatorka projektów mających na celu rozbudowę kolekcji sztuki ludowej Muzeum Ziemi Chełmskiej oraz popularyzujących kulturę tradycyjną ziemi chełmskiej. Zainteresowania badawcze obejmują także obrzędowość rodzinną, ze szczególnym uwzględnieniem obrzędowości narodzinowej. Członkini Stowarzyszenia Muzealników Polskich oraz Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Kontakt: ilona.sawicka@mzch.pl.

Anna Smolińska – absolwentka archeologii i etnologii na Uniwersytecie Łódzkim. Ukończyła również kursy podyplomowe z mariologii na UKSW. Pracuje w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi, gdzie jest adiunktem w Zespole Działów Etnograficznych i prowadzi Dział Wierzeń, Obrzędów i Folkloru. Kontakt: anna.smolinska@maie.lodz.pl.

Krzysztof Snarski – doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie kulturoznawstwo, muzeolog, etnograf, regionalista. Kustosz dyplomowany w Muzeum Okręgowym w Suwałkach. Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie ochrony zabytków (2014). Członek Augustowsko-Suwalskiego Towarzystwa Naukowego i Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Specjalista w zakresie mniejszości narodowych i religijnych, szczególnie mniejszości religijnej staroobrzędowców. Autor licznych artykułów naukowych, autor i redaktor książek popularnonaukowych. Autor scenariuszy i koncepcji wystaw muzealnych wraz z dedykowanymi do nich katalogami. Ekspert od kultury ludowej Suwalszczyzny, członek Rady Naukowej Stowarzyszenia Twórców Ludowych. Kontakt: krzys.snarski@op.pl.

Alicja Soćko-Mucha – doktor, absolwentka etnologii oraz filozofii, adiunkt w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN. Interesuje się zagadnieniami z zakresu antropologii humoru i śmiechu oraz antropologii niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W 2020 roku opublikowała książkę *Wokół bachtinowskiej teorii śmiechu. Perspektywa antropologiczna*. Obecnie prowadzi badania nad poczuciem humoru i wspólnotą śmiechu muzealników. ORCID: 0000-0001-9842-3017. Kontakt: scribo@interia.pl.

Anna Spólna – dr hab., prof. UTH. Pracuje w Katedrze Kultury Polskiej i Mediów Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu oraz w Muzeum Witolda Gombrowicza we Wsoli, oddz. Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie. Jest autorką książek *Nowe „Treny”? Polska poezja żałobna po II wojnie światowej a tradycja literacka* (2007), *Na skrzyżowaniu głosów. Szkice krytycznoliterackie* (2012), *Dialogi z Mickiewiczem. Aktualizacje tradycji romantycznej w nowej i najnowszej poezji polskiej* (2017, II wyd. 2020), *Krytycznie, literacko. Szkice o literaturze z lat 2010-2021* (2021), artykułów w książkach zbiorowych i czasopismach oraz recenzji. Redagowała monografie *Iwaszkiewicz w podróży* (2013), *Gombrowicz z przodu i z tyłu* (2015) i *Gombrowicz na językach* (2022). Do jej zainteresowań badawczych należy współczesna literatura polska, zwłaszcza poezja najnowsza oraz twórczość Witolda Gombrowicza, zagadnienia tradycji kulturowej i socjologia życia literackiego. ORCID: 0000-0002-4541-6929. Kontakt: a.spolna@muzeumliteratury.pl.

Kinga Stabrawa-Powęska – doktorantka w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 2013 związana z Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, adiunkt w Dziale Sztuki i Etnografii. Kontakt: k.stabrawa@muzeum.wieliczka.pl.

Stanisława Trebunia-Staszal – dr hab. prof. UJ, etnolog, dyrektor Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik Podyplomowego Studium Muzeologicznego UJ, redaktor naczelna czasopisma „Prace Etnograficzne” Zeszyty Naukowe UJ. Zajmuje się etnografią Polski i Karpat. Przedmiotem jej badań są m.in. lokalne tradycje ujmowane w kontekście współczesnych praktyk kulturowych oraz procesów tożsamościowych. Jej zainteresowania koncentrują się również wokół antropologii i etnologii w czasie II wojny światowej. Jest autorką wielu artykułów oraz książek, m.in.: *Śladami podhalańskiej mody* (2007, 2010), *„Lud zdolny do życia”. Górale podhalańscy w oczach niemieckiego*

okupanta (2019), *Podhalanie. Wokół tożsamości* (współautor A. Gąsienica-Giewont 2022). Związana z podhalańskim ruchem regionalnym. Kontakt: stanislawa.treburnia-staszal@uj.edu.pl.

Mariola Tymochowicz – dr hab. prof. UMCS, etnolog i kulturoznawca, pracuje w Instytucie Nauk o Kulturze UMCS w Lublinie i w Muzeum Narodowym w Lublinie. Zainteresowania badawcze obejmują kulturę tradycyjną i współczesną wsi polskiej. Od 2000 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (obecnie skarbnik w Zarządzie Głównym), od 2014 prezesem oddziału lubelskiego PTL i przewodniczącą sekcji Stroju ludowego przy PTL, a także członkiem Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego. Jest Autorką kilkudziesięciu artykułów w tym z zakresu sztuki ludowej, pożywienia tradycyjnego czy strojów ludowych, w tym czterech książek: *Lubelska obrzędowość rodzinna w kontekście współczesnych przemian* (Lublin 2013), *Stroje ludowe od XIX w. do czasów współczesnych z obszaru Lokalnej Grupy Działania „Lepsza Przyszłość Ziemi Ryckiej”* (Ryki 2015), *Tradycyjne pożywienie w kulturze chłopskiej na Lubelszczyźnie* (Lublin 2019), *Strój janowsko-kraśnicki* (Lublin 2022). ORCID: 0000-0002-3808-2326. Kontakt: m.tymochowicz@poczta.umcs.lublin.pl.

Katarzyna Waszczyńska — doktor, wykładowczyni w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej UW. Zajmuje się problematyką etniczną i tożsamościową w Europie Środkowo-Wschodniej oraz zagadnieniami współczesnej działalności regionalnej i tworzenia/kształtowania wspólnoty lokalnej. Prowadzi badania w Polsce i w Republice Białoruś. Obecnie zajmuje się zachodnim dyskursem medialnym na temat Białorusi (państwa i społeczeństwa). ORCID 0000-0002-6306-7603. Kontakt: k.waszczyńska@uw.edu.pl.

Iwona Zawidzka – doktor, etnograf, absolwentka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, doktorat zdobyła w Instytucie Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Pracuje na stanowisku starszego kustosa w Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni. Zajmuje się historią lokalnej gminy żydowskiej, a w szczególności cmentarzami żydowskimi. Jest autorką kilku wystaw oraz wielu publikacji na ten temat, m.in. *Przewodnika po cmentarzu żydowskim w Bochni*. W ramach swojej pracy prowadzi wykłady dotyczące różnych zagadnień związanych z miejscową społecznością żydowską oraz lekcje muzealne dotyczące tej tematyki. Kontakt: iwona.zawidzka@muzeum.bochnia.pl.

Recenzenci ZWAM Nr 10/2023

Tadeusz Baraniuk (Uniwersytet Warszawski)

Marta Derejczyk (Muzeum Etnograficzne. Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu)

Grzegorz Graff (Muzeum Etnograficzne im Seweryna Udzieli w Krakowie)

Aleksandra Janus (Centrum Cyfrowe)

Dagmara Jaszewska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Arkadiusz Jełowicki (Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie)

Dorota Jędruch (Uniwersytet Jagielloński)

Marcin Kępiński (Uniwersytet Łódzki)

Aleksandra Krupa-Ławrynowicz (Uniwersytet Łódzki)

Monika Kujawska (Uniwersytet Łódzki)

Joanna Kurbiel (Muzeum Etnograficzne. Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu)

Anna Kurpiel (Uniwersytet Wrocławski)

Inga Kuźma (Uniwersytet Łódzki)

Sebastian Latocha (Uniwersytet Łódzki)

Beata Piecha-van Schagen (Muzeum Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie)

Alicja Piotrowska (Uniwersytet Łódzki)

Magdalena Sacha (Uniwersytet Gdański)

Anna Smolińska (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi)

Maria Zachorowska (Polskie Towarzystwo Ludoznawcze Oddział w Krakowie)

Andrzej Zaporowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

ISSN 2391-6869